

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

« 08 »

02

2024 р.

ПОГОДЖЕНО

В.о. проректора
з науково-педагогічної роботи

Наталія ГУК

« 08 »

02

2024 р.

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
для здобувачів першого (бакалаврського) освітнього рівня
за спеціальністю 035 Філологія (спеціалізація 035.034 Слов'янські
мови та літератури (переклад включно), перша – російська)
Освітня програма – Російська мова та література

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету української й іноземної
філології та мистецтвознавства

від « 16 » січня 2024 р. протокол № 7

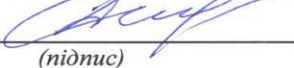
Голова вченої ради Ір (проф. Ірина ПОПОВА)

Дніпро
2024

Укладачі програми:

1. Дьячок Н. В., професор, завідувач кафедри загального мовознавства та слов'язнавства;
2. Куварова О. К., професор кафедри загального мовознавства та слов'язнавства;
3. Родний О. В., професор кафедри загального мовознавства та слов'язнавства;
4. Греченко-Журавська В. М., доцент кафедри загального мовознавства та слов'язнавства.

Програма ухвалена на засіданні кафедри загального мовознавства та слов'язнавства « 12 » січня 2024 р. протокол № 5

Завідувач кафедри (Наталя ДЬЯЧОК)
(підпис) (ім'я та прізвище)

та на засіданні науково-методичної ради факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства
від « 15 » січня 2024 р., протокол № 5

Голова (Ірина ШПІТЬКО)
(підпис) (ім'я та прізвище)

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Атестаційний екзамен передбачає перевірку передбачених ОП «Російська мова та література» (для 2020 року набору) результатів навчання і здобутих компетентностей у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які опанували навчальну програму за спеціальністю 035.034 Філологія (Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – російська).

Складання атестаційного екзамену передбачає перевірку таких сформованих компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Успішне складання атестаційного екзамену засвідчує такі результати навчання:

ПР 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

- ПР 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- ПР7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
- ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- ПР 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).
- ПР 14. Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.
- ПР 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.
- ПР 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

Програма атестаційного екзамену складається з блоків двох обов'язкових дисциплін *Сучасна російська мова* (24 кредити) та *Історія російської літератури* (23 кредити). Максимальна кількість балів за кожний блок – 50 балів, максимальна за іспит – 100 б. Іспит вважається складеним на позитивну оцінку, якщо сумарна кількість балів не менше 60.

Кожний з двох блоків містить такі змістові розділи:

I. Сучасна російська мова:

1. Фонетика сучасної російської мови.
2. Лексикологія сучасної російської мови.
3. Словотвір сучасної російської мови.
4. Морфологія сучасної російської мови.
5. Синтаксис сучасної російської мови.

II. Історія російської літератури:

6. Історія давньоруської літератури.
7. Історія російської літератури XVIII ст.
8. Історія російської літератури XIX ст.
9. Історія російської літератури кінця XIX – початку XX ст.
10. Історія російської літератури XX–XXI ст.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ОЦІНЮЄТЬСЯ ВИПУСКНИК

Навчальна дисципліна № 1 «Сучасна російська мова»

Розділ 1. Фонетика сучасної російської мови

Тема 1. Фонетика як розділ лінгвістики. Визначення фонетики, її розділи. Аспекти вивчення звуків. Поняття системи в застосуванні до фонетичної сторони мови. Фонетична будова мови як сукупність одиниць, що перебувають в опозиційних відносинах одна з одною. Сегментні й суперсегментні одиниці мови. Будова апарату мовлення.

Тема 2. Класифікація сегментних одиниць. Артикуляційна класифікація голосних звуків російської мови. Артикуляційна класифікація приголосних звуків російської мови. Зміни голосних і приголосних звуків у мовному потоці. Фонетичні закони в галузі голосних і приголосних. Фонетична транскрипція, її принципи. Знаки фонетичного алфавіту. Акустична класифікація звуків.

Тема 3. Класифікація суперсегментних одиниць. Склад як одна із суперсегментних одиниць. Теорії складу. Місце складоподілу відповідно до теорії сонорності, типи складів у російській мові. Фонетичне слово. Клітики. Правила членування мовного потоку на фонетичні слова. Формула О. О. Потебні. Наголос у російській мові. Його типи (словесний, фразовий, логічний; слабкий; побічний). Характеристика й функції російського наголосу. Російська інтонація, її засоби й функції. Поняття про інтонаційну конструкцію (ІК). Структура ІК. Характеристика основних ІК російської мови.

Тема 4. Фонологія. Поняття фонем. Типи фонологічних позицій (сильна, слабка; перцептивна, сигніфікативна). Фонологічна система російської мови. Склад російських голосних і приголосних фонем. Типи чергувань звуків у російській мові (позиційні та непоозиційні; паралельні й перехресні), їх фонологічна інтерпретація. Позиційні чергування голосних і приголосних у російській мові.

Тема 5. Російська орфоепія. Обсяг поняття орфоепії, її соціальне значення. Нормативність, стійкість і єдність фонетичної будови літературної мови. Причини появи орфоепічних варіантів. Відбір і кодифікація орфоепічних варіантів. Основні орфоепічні норми сучасної російської літературної мови й тенденції їх розвитку.

Тема 6. Російська графіка й теорія письма. Графічні засоби російської мови, їх функції. Принципи російської графіки. Російський алфавіт. Значення букв російського алфавіту.

Тема 7. Російська орфографія. Основний принцип російської орфографії. Основні розділи російської орфографії та їх принципи.

Розділ 2. Лексикологія сучасної російської мови

Тема 1. Поняття про лексикологію та її напрями. Слово як основна одиниця російської мови і як основна одиниця лексичної системи. Лексичні

аспекти вивчення слова. Системність лексики. Три рівні лексичної системи: парадигматика, синтагматика, епідигматика.

Тема 2. Російська лексикографія. Загальна характеристика теорії лексикографії. Основні типи лінгвістичних словників. Структура словникової статті тлумачного словника. Типи дефініцій.

Тема 3. Лексичне значення. Чинники, що визначають лексичне значення. Види (аспекти) лексичних значень: сигніфікативне, структурне, емотивне, денотативне. Одиниці лексичної системи: слово, лексико-семантичний варіант, лексема, семема, сема. Типи лексичних значень: пряме й переносне, мотивоване й немотивоване, вільне й невольне, номінативне й експресивно-синонімічне. Поняття про лексичну категорію. Семасіологічні й ономасіологічні лексичні категорії.

Тема 4. Багатозначність як лексична категорія. Визначення полісемії, її лінгвістична природа. Значеннєва структура полісеманта. Типи полісемії. Основні моделі метафоричної й метонімічної полісемії. Функції полісемії.

Тема 5. Омонімія як лексична категорія. Визначення омонімії та причини виникнення омонімів. Типи омонімії й суміжних з нею явищ. Критерії розмежування полісемії й омонімії. Функції омонімів у мовленні.

Тема 6. Синонімія як лексична категорія. Мовна природа синонімії та її визначення. Класифікації синонімів. Поняття синонімічного ряду. Функції синонімів і типи синонімічних контекстів.

Тема 7. Антонімія як лексична категорія. Сутність антонімії і її визначення. Класифікації антонімів. Функції антонімів у мовленні.

Тема 8. Конверсія як лексична категорія. Лінгвістична природа лексичної конверсії й визначення конверсії як лексичної категорії. Типи конверсивів і їх функції.

Тема 9. Паронімія. Визначення паронімії. Пароніми й парономази, їх функції в мовленні.

Тема 10. Особливості розвитку словникового складу російської мови. Внутрішні (системні) і зовнішні (асистемні) чинники розвитку лексики. Основні історичні зміни словникового складу російської мови.

Тема 11. Процеси архаїзації та оновлення російської лексики. Поняття про активний і пасивний словниковий запас. Типи застарілих слів і їх функції. Типи нових слів і їх функції.

Тема 12. Лексика російської мови з погляду її походження. Корінна російська лексика. Лексичні запозичення в російській мові: а) причини запозичення слів; б) освоєння іншомовних запозичень російською мовою; в) ознаки запозичених слів; г) типи іншомовних слів. Використання іноземних слів у мовленні.

Тема 13. Лексика російської мови з погляду сфери її використання. Лексика загальнонародного й обмеженого вживання. Діалектна лексика. Типи діалектизмів. Спеціальна лексика: терміни й професіоналізми. Жаргонна й арготична лексика.

Тема 14. Стилїстична диференціація лексики російської мови. Поняття про стилі мови. Стилїстично нейтральна лексика. Лексика

письмового мовлення. Лексика усного мовлення. Емоційно-експресивне забарвлення книжної та розмовної лексики.

Тема 15. Фразеологія російської мови. Фразеологія як наука. Поняття про фразеологізм. Семантична класифікація фразеологізмів. Лексико-граматичні розряди фразеологізмів. Експресивно-стилістичні властивості фразеологізмів. Системність фразеології. Джерела й склад російської фразеології.

Розділ 3. Словотвір сучасної російської мови

Тема 1. Словотвір як розділ науки про мову, об'єкт його вивчення. Значення терміна «словотвір» у сучасній лінгвістиці. Слово як основний об'єкт вивчення словотвору. Особливості й види слів, які вивчає словотвір. Зв'язок словотвору з іншими розділами науки про мову.

Тема 2. Морфеміка як розділ мовознавства, що вивчає складові частини слова. Морфема як мінімальна значуща одиниця мови. Співвідношення понять «морфема» і «морф». Аломорфи й варіантні морфи. Різні види класифікацій морфем: а) за характером значення; б) за роллю в слові; в) за місцем у слові; г) за функцією. Питання про нульові морфемі в російській мові. Умови виділення в словах нульових граматичних і словотворчих морфем. Уніфікси, їх особливості.

Тема 3. Типи основ слова. Основа слова, правила виділення основ змінюваних слів. Нечленовані та членовані основи. Різні ступені членованості основ. Співвідношення понять членованості й похідності основ. Особливості й ознаки похідних основ. Види відносин між похідними та твірними основами.

Тема 4. Морфонологічні особливості російського словотвору. Об'єкт вивчення морфонології. Морфонологічні явища, характерні для російського словотвору: а) чергування звуків на межі морфем і поняття морфонеми; б) інтерфіксація; в) усікання твірної основи; г) накладення морфем.

Тема 5. Способи творення слів у сучасній російській мові. Поняття способу словотворення. Способи творення простих слів: а) афіксальні; б) безафіксні (субстантивація й усікання твірної основи). Способи творення складних слів: а) чисте складання та зрощення; б) складно-афіксальні способи; в) аббревіація (творення складноскорочених слів) і її види.

Тема 6. Словотвірна система та її одиниці. Прості одиниці словотвірної системи: морфема, похідне слово, словотвірна пара. Словотвірні ланцюги, парадигми, гнізда, їх будова й особливості. Словотвірний тип як комплексна одиниця словотвірної системи. Явища лексичної й синтаксичної деривації.

Тема 7. Три класи похідних слів: слова узуальні, потенційні й okazіональні. Узуальні похідні слова. Фразеологічність семантики як характерна риса російських похідних слів. Структурно-семантичні особливості потенційних слів. Okazіональні слова, їх творення й уживання.

Розділ 4. Морфологія сучасної російської мови

Тема 1. Морфологія як розділ граматики. Граматичні значення та граматичні категорії слів як об'єкт вивчення морфології. Слово як словоформа та слово як лексема. Поняття морфологічної парадигми. Російська мова як мова синтетичного ладу з елементами аналітизму. Способи вираження граматичних значень у російській мові.

Тема 2. Частини мови та принципи їх класифікації в російській граматиці. Самостійні слова. Службові слова.

Тема 3. Іменник. Загальна характеристика іменника. словозмінні та класифікаційні категорії іменників. Питання про типи відмінювання іменників. Лексико-граматичні розряди іменників.

Тема 4. Прикметник. Загальна характеристика прикметника. Лексико-граматичні розряди прикметника. Граматичні особливості якісних прикметників. Типи відмінювання прикметників. Аналітичні прикметники.

Тема 5. Числівник. Загальна характеристика й розряди числівників. Особливості творення й уживання збірних числівників.

Тема 6. Питання про займенник у російській граматиці. Особливості семантики й функції займенникових слів. Різні підходи до класифікації займенникових слів.

Тема 7. Дієслово. Загальна характеристика дієслова як частини мови. Дві основи дієслова та творення від них дієслівних форм. Класи дієслів і типи дієвідміни. Категорія виду. Поняття видової пари. Категорія стану. Категорія способу, її значення. Особливості значення та творення форм умовного й наказового способів. Категорія часу. Категорія особи. Безособові дієслова. Категорії роду й числа дієслів. Значення, граматичні категорії та творення дієприкметникових і дієприслівникових дієслівних форм.

Тема 8. Прислівник. Загальна характеристика прислівника. Класифікація прислівників.

Тема 9. Питання про категорію стану як частину мови. Семантичні та формальні ознаки слів категорії стану.

Тема 10. Службові слова. Сполучники, прийменники, частки, їх функції та принципи класифікації.

Розділ 5. Синтаксис сучасної російської мови

Тема 1. Предмет синтаксису. Синтаксис як розділ граматики. Основні синтаксичні одиниці. Зв'язок синтаксису з іншими рівнями структури мови.

Тема 2. Синтаксичні зв'язки слів. Поняття синтаксичного зв'язку. Основні види синтаксичного зв'язку. Предикативний зв'язок і його різновиди. Сурядний зв'язок і його основні види. Підрядний зв'язок у словосполученні та реченні. Нестандартні синтаксичні відношення.

Тема 3. Словосполучення як номінативна одиниця синтаксису. Основні концепції словосполучення в сучасній російській мові. Семантична класифікація словосполучень. Структурна класифікація словосполучень. Типологічна класифікація словосполучень.

Тема 4. Речення як синтаксична одиниця. Речення як предикативна, комунікативна й функціональна одиниця мовлення. Основні типи речень. Модель і парадигма речення.

Тема 5. Будова речення. Структура речення та її компоненти. Проблема головних членів речення. Традиційне вчення про другорядні члени речення, його сильні та слабкі сторони. Система членів речення в сучасній російській мові. Внесення як компоненти речення, що не є його членами.

Тема 6. Речення особливої структури. Односкладні речення, принципи їх класифікації. Неповні речення. Вокативні та нечленовані конструкції.

Тема 7. Ускладнене речення. Поняття ускладнення. Основні типи ускладнених речень. Відокремлення, його умови.

Тема 8. Актуальне членування речення. Поняття актуального членування речення. Основні засоби вираження актуального членування.

Тема 9. Порядок слів. Проблема порядку слів у російській мові. Основні закономірності порядку слів у сучасній російській мові.

Тема 10. Складне речення як синтаксична одиниця. Граматична природа складного речення. Структура і значення складного речення. Складне речення мінімальної конструкції й ускладненого типу. Засоби зв'язку частин складного речення. Лінійна схема складного речення. Структурна схема (модель) складного речення.

Тема 11. Складносурядне речення. Поняття складносурядного речення. Структурна класифікація складносурядних речень. Класифікація складносурядних речень за семантикою сполучників.

Тема 12. Складнопідрядне речення. Питання про складнопідрядне речення у вітчизняній лінгвістичній традиції. Структурно-семантичні типи складнопідрядного речення. Класифікація складнопідрядних речень за характером підрядної частини.

Тема 13. Безсполучникове складне речення. Безсполучникове складне речення як особливий тип комунікативної одиниці. Безсполучникові речення типізованої структури. Безсполучникові речення нетипізованої структури.

Тема 14. Складне синтаксичне ціле й текст. Поняття складного синтаксичного цілого. Засоби вираження зв'язків між самостійними реченнями в складному синтаксичному цілому. Структурні типи складного синтаксичного цілого. Текст як синтаксична одиниця.

Тема 15. Пунктуація. Основи російської пунктуації. Основні типи розділових знаків.

Навчальна дисципліна № 2 «Історія російської літератури»

Розділ 6. Історія давньоруської літератури

Тема 1. Історія давньоруської літератури: загальна характеристика. Історичні передумови виникнення давньоруської літератури. Своєрідність художнього методу, зв'язок світогляду й методу із системою жанрів. Пізнавальне, виховне й естетичне значення давньоруської літератури. Жанрова система давньоруської літератури.

Тема 2. Література періоду Київської Русі. «Повість минулих літ» як літературний пам'ятник. «Сказання про Бориса та Гліба» як житійний жанр. Ідейно-художня своєрідність «Слова о полку Ігоревім». Ліричний початок у «Слові о полку Ігоревім». Військові повісті XIII ст.

Тема 3. Література періоду Московської держави XV–XVI ст. «Моління» Данила Заточника як літературний пам'ятник. Ідейно-художні особливості «Задонщини». «Домострой» як літературний пам'ятник. Публіцистика XVI ст.

Тема 4. Література XVII ст. Побутові повісті. Сміхові повісті. Становлення віршування. Зародження професійного театру.

Розділ 7. Історія російської літератури XVIII ст.

Тема 1. Національна своєрідність російського класицизму. Філософські основи класицизму (метафізика, раціоналізм). Загальна характеристика літературної культури 1690–1810-х рр. Національні особливості російського класицизму. Повісті петровського часу як лабораторія російського роману.

Тема 2. Російський класицизм першої третини XVIII ст. Ранній російський класицизм і специфіка творчості А. Кантемира та В. Тредіаковського. Ломоносовська й сумароковська школи класицизму. Російська анакреонтика XVIII століття як приклад «жанрового мислення епохи».

Тема 3. Російське Просвітництво. Особливості російського Просвітництва. Одичний класицистичний канон і його трансформація у творчості М.В. Ломоносова. М. Новіков як журналіст.

Тема 4. Просвітницький реалізм останньої третини XVIII століття. Виховний просвітницький реалізм і його основні тенденції у творчості О. Радищева й Д. Фонвізіна. Роль Г.Р. Державіна в історії російської лірики

Тема 5. Сентименталізм у російській літературі. Естетика сентименталізму: основні проблеми. Жанр ідилії в сентименталізмі. Національні особливості російського сентименталізму. «Бідна Ліза» М. Карамзіна як твір сентименталізму.

Розділ 8. Історія російської літератури XIX ст.

Тема 1. Своєрідність романтизму в російській літературі першої третини XIX в.

В.А. Жуковський як видатний представник російського романтизму. Балади («Людмила», «Еолова арфа», «Дванадцять сплячих дів» та ін.). Звернення поета до образів російських народних легенд і повір'їв («Світлана»).

Тема 2. Жанрова й стильова своєрідність комедії О.С. Грибоєдова «Горе від розуму».

Місце О. Грибоєдова в російському літературному процесі 1820-х рр. Злободенність комедії; відбиття в ній соціально-історичного конфлікту епохи.

Тема 3. Роль О. С. Пушкіна як основоположника нової російської літератури. Жанрова природа роману О.С. Пушкіна «Євгеній Онегін». Новаторство й традиції у творчості Пушкіна. Основні мотиви лірики; композиційні прийоми. Тема любові у Пушкіна. Особливості пейзажної лірики поета.

Тема 4. Творчість М.Ю. Лермонтова. Жанр і композиція «Героя нашого часу» М.Ю. Лермонтова. Особистість М. Лермонтова. Своєрідність творчої індивідуальності поета, трагізм світовідчуття, антитектичність світосприйняття, «двоскладність» (А.І. Журавльова) ідейно-художньої системи. Проблема «байронізму» Лермонтова.

Тема 5. Творчість М.В. Гоголя. Особливості романтизму М.В. Гоголя в «Вечорах на хуторі біля Диканьки». Система персонажів у комедії М. Гоголя «Ревізор». Своєрідність художнього мислення письменника. Предметний світ творів Гоголя. Взаємодія романтичних і реалістичних тенденцій у прозі письменника.

Тема 6. Філософська лірика Ф.І. Тютчева. Поняття філософської лірики. Новаторство й традиції у творчості поета. Романтизм і реалізм у творчості Ф. Тютчева. Своєрідність ліричного суб'єкта у Тютчева. Паралелізм явищ природи й людського життя.

Тема 7. Імпресіоністичність поезії А. Фета.

Основні теми та мотиви лірики. Втілення у творчості поета принципів «чистого мистецтва». Місце краси й вічних цінностей у ліриці Фета. Імпресіоністичні тенденції, фіксація невизначених почуттів, перехідних станів душі. Ліричний герой Фета.

Тема 8. Романна творчість І.С. Тургенєва. Соціальний і моральний конфлікт і специфіка його втілення в романі І. С. Тургенєва «Батьки і діти». Тема любові у творчості І. С. Тургенєва й жіночі характери («Дворянське гніздо», «Батьки і діти» та ін.). Осмислення в романі «Рудін» епохи напередодні важливих соціальних трансформацій. Проблема «зайвої людини» 30–40-х років.

Тема 9. Роман І.А. Гончарова «Обломов». Проблематика роману І.А. Гончарова «Обломов». «Обломов» як соціально-психологічний і філософський роман. Обломов як «тип російського життя». Образ Штольца і його місце в романі. Зміст протиставлення Штольца й Обломова.

Тема 11. Творчість М.О. Некрасова. Народно-поетичні традиції у творчості М.О. Некрасова. Особливості зображення образів селян і рис російського національного характеру в ліриці поета 1840-1850-х років. Міські мотиви в ліриці М. Некрасова. Тема поета й поезії в ліриці Некрасова. Поема «Кому на Русі жити добре». Жанрова своєрідність поеми.

Тема 10. Романна творчість Ф.М. Достоевського. Жанрові особливості «Злочину й кари» Ф.М. Достоевського. Художнє зображення соціальних і світоглядних основ формування внутрішнього конфлікту Родіона Раскольникового. Петербург як діюча особа роману. Майстерність психологізму Достоевського. Розкольників як герой-ідеолог. Роман «Біси»: жанрова своєрідність.

Тема 11. Тематика й проблематика «Казок» М. Є. Салтикова-Щедріна. Причини звернення Салтикова-Щедріна до жанру казки. Узагальнюючий характер казкової типізації й проблематики. Гротеск і алегорія (езопова мова) як основні приймання розкриття проблематики в «Казках». Соціальна й загальнолюдська спрямованість творів. Образи градоначальників в «Історії одного міста» М.Є. Салтикова-Щедріна.

Тема 12. Творчість Л.М. Толстого. Жанрові особливості роману Л.М. Толстого «Війна і мир». Філософська й історична основа «Війни і миру». Система образів. Композиційні особливості роману Л.М. Толстого «Анна Кареніна». Ідейний зміст і проблематика твору. «Думка сімейна» у романі. Образи Кареніна й Вронського.

Тема 13. Творчість А.П. Чехова в історико-літературному процесі ХІХ ст. Художній світ ранніх гумористичних оповідань Чехова («Хамелеон», «Кінське прізвище» та ін.). Найважливіші проблеми епохи й людського буття у творах Чехова «Нудна історія», «Дружина», «Палата № 6», «Оповідання невідомої людини» та ін. П'єса А.П.Чехова «Вишневий сад»: характер художнього конфлікту й жанрова своєрідність.

Розділ 9. Історія російської літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Тема 1. Ідейно-художня своєрідність літератури «срібного віку». Культурний і історичний контекст у Росії кінця ХІХ – початку ХХ ст. Основні літературні течії й напрями цієї епохи.

Тема 2. «Нова драма». Дискусія про «нову драму» на рубежі ХІХ–ХХ століть. Своєрідність реалістичної й модерністської концепції театру. «Нова драма» як специфічне переосмислення драми й театрального мистецтва.

Тема 3. Рання творчість О.М. Горького. Романтичні алегорії О. М. Горького: ідейно-художня своєрідність. «Пісня про Буревісника» і «Пісня про Сокола». Роль алегоричних сюжетів в оповіданні «Стара Ізергіль». Основні образи в романтичних творах М. Горького.

Тема 4. Проза І.О. Буніна. Психологізм прози І.О. Буніна. Тематика та проблематика «Темних алей». Автобіографізм роману «Життя Арсеньєва». Концепція особистості в прозі І. Буніна.

Тема 5. Літературні художні течії 1910-х рр. Естетичні основи акмеїзма. Художня система російського символізму. Футуризм і його своєрідність у російській літературі. Містико-філософський міф в «Віршах про Прекрасну Даму» О. Блока. Лірика С. О. Єсеніна: народнопоетичні джерела та своєрідність ліричного героя. Ключові образи.

Тема 6. Лірична героїня поезії А.А. Ахматової. Творча історія поеми А.А. Ахматової «Реквієм», особливості композиції поеми. Етапи творчого шляху поетеси. Сюжетність і новелістичність поезії А. Ахматової. Принцип контрасту в poemі «Реквієм». Інтертекстуальність поеми.

Розділ 10. Історія російської літератури ХХ – ХХІ ст.

Тема 1. Феномен російської літературної еміграції першої половини ХХ ст. Історичні умови формування російської літератури в еміграції. Проза та поезія в післяреволюційні роки.

Тема 2. Творчість А. Платонова. Осмислення протиріч епохи в прозі А. Платонова 30-х рр. («Котлован», «Ювенільне море», «Джан»). Ключові образи повісти «Котлован». Соціально-філософська концепція твору.

Тема 3. Роман М.О. Булгакова «Майстер і Маргарита». «Майстер і Маргарита» М. Булгакова як філософсько-міфологічний роман. Жанрова своєрідність роману, система образів: тріади героїв. Концептуальна унікальність головних героїв роману. Композиція роману.

Тема 4. Утопія й антиутопія як літературні жанри. Жанрова специфіка утопії й антиутопії. Роман Є. Замятіна «Ми»: ідея, соціально-філософська концепція, образи.

Тема 5. Творчість М.О. Шолохова. Події російської історії у творчості М.О. Шолохова. Роман М.О. Шолохова «Тихий Дон». Доля Григорія Мелехова. Осмислення проблематики роману в літературознавстві.

Тема 6. Творчість М. Зощенка. «Сентиментальні повісті» М. Зощенка: проблематика й поетика.

Тема 7. Військова тема 1960– 90-х рр. Проблема героїчного характеру в повістях В. Бикова, Б. Васильєва. Творча доля О.Т. Твардовського. Жанрова й стильова своєрідність поем «Василь Тьоркін», «По праву пам'яті».

Тема 8. Ліричний герой поезії І. Бродського. Етапи творчого шляху поета. Художня своєрідність образної системи його поезії. Філософське осмислення теми волі.

Тема 9. Поети-шістдесятники. Творчість поетів-шістдесятників. (Є. Євтушенко, Б. Ахмадуліна, А. Вознесенський, Р. Рождественський, В. Висоцький, Б. Окуджава та ін.). Історичний контекст розвитку поезії 60-х рр. Теми та ключові образи.

Тема 10. Постмодернізм у сучасній російській літературі. Риси художнього постмодернізму. Постмодерністська специфіка художньої оповіді.

3. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До розділу № 1 «Фонетика сучасної російської мови»

Основна

1. Аванесов Р. И. Русское литературное произношение. Изд. 8, перераб. и доп. Москва: URSS, 2018.
2. Панов М. В. Современный русский язык. Фонетика. Москва: Альянс, 2009.
3. Современный русский язык / под ред. В. А. Белошапковой. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Азбуковник, 1999; 2-е изд. Москва: Рус. язык, 1989.

4. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: в 2 ч. / под ред. Е. И. Дибровой. 3-е изд., стер. Москва, 2008.
5. Современный русский язык: Тестовые задания для самостоятельной работы студентов филологических факультетов вузов / сост. О. С. Белозор, В. М. Греченко-Журавская, О. Е. Козлова, И. И. Меньшиков, Т. С. Пристайко; под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: СПД Охотник, 2017. 148 с.

Додаткова

1. Иванова В.Ф. Современный русский язык. Графика и орфография. Москва: Просвещение, 1976.
2. Касаткин Л. Л., Клобуков Е. В., Лекант П. А. Краткий справочник по современному русскому языку. Москва: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2010.
3. Касаткин Л. Л. Фонетика современного русского литературного языка. Москва: Изд-во МГУ, 2003.
4. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд., доп. Москва: Большая рос. энцикл., 2002.
5. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва: Астрель–АСТ, 2001.
6. Русская грамматика: в 2-х т. / под. ред. Н. Ю. Шведовой. Москва, 1980.
7. Русский язык: Энциклопедия / под ред. Ю. Н. Караулова. Москва: Дрофа, 1997.
8. Столярова Л. П., Пристайко Т. С., Попко Л. П. Базовый словарь лингвистических терминов / Л. П. Столярова, Киев: Изд-во ГАРККИ, 2003.

До розділу № 2 «Лексикологія сучасної російської мови»

Основна

1. Дубичинский В. В. Лексикография русского языка. Москва: Наука: Флинта, 2009.
2. Крысин Л. П. Современный русский язык. Лексическая семантика. лексикология. Фразеология. Лексикография: учеб. пособие для студ. учреждений высш. проф. образования. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Академия, 2013. 240 с.
3. Пристайко Т. С., Турута И. И. Современный русский язык. Лексикология: Семантика. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2006. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=6150
4. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: в 2 ч. / под ред. Е. И. Дибровой. 3-е изд., стер. Москва, 2008.
5. Современный русский язык: Тестовые задания для самостоятельной работы студентов филологических факультетов вузов / сост. О. С. Белозор, В. М. Греченко-Журавская, О. Е. Козлова, И. И. Меньшиков, Т. С. Пристайко; под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: СПД Охотник, 2017. – 148 с.

6. Фомина М. И. Современный русский язык. Лексикология. 4-е изд. Москва: Высш. шк., 2001. URL: <https://docplayer.ru/34383160.html>

Додаткова

1. Касаткин Л. Л., Клобуков Е. В., Лекант П. А. Краткий справочник по современному русскому языку. Москва: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2010.
2. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд., доп. Москва: Большая рос. энцикл., 2002.
3. Молотков А. И. Основы фразеологии русского языка. Ленинград: Наука, 1977.
4. Новиков Л. А. Семантика русского языка. Москва, 1982.
5. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва: Астрель–АСТ, 2001.
6. Русский язык: Энциклопедия / под ред. Ю. Н. Караулова. Москва: Дрофа, 1997.
7. Современный русский язык / под ред. В. А. Белошапковой. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Азбуковник, 1999. URL: <https://alleng.org/d/rusl/rusl68.htm>
8. Современный русский язык. Анализ языковых единиц / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 44 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10988
9. Современный русский язык. Практикум / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 80 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10989
10. Столярова Л. П., Пристайко Т. С., Попко Л. П. Базовый словарь лингвистических терминов. Киев: Изд-во ГАРККИ, 2003.
11. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва, 1996. URL: <https://avidreaders.ru/book/russkaya-frazeologiya-semanticheskij-pragmaticheskij-i-lingvokulturologicheskij.html>
12. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. Москва, 1985 (и послед. изд.)
13. Шмелев Д. Н. Современный русский язык. Лексика. Москва, 1977. URL: <http://alleng.org/d/rusl/rusl1053.htm>

До розділу № 3 «Словотвір сучасної російської мови»

Основна

1. Земская Е. А. Современный русский язык: Словообразование. 9-е изд. Москва: Флинта; Наука, 2016.
2. Русская грамматика: в 2-х т. / под. ред. Н. Ю. Шведовой. Москва, 1980.
3. Селиванова Е. А. Современный русский язык. Словообразование: учебник. Черкассы : издатель Ю. А. Чабаненко, 2015.
4. Современный русский язык / под ред. В. А. Белошапковой. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Азбуковник, 1999. URL: <https://alleng.org/d/rusl/rusl68.htm>
5. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: в 2 ч. / под ред. Е. И. Дибровой. 3-е изд., стер. Москва, 2008.

6. Современный русский язык: Тестовые задания для самостоятельной работы студентов филологических факультетов вузов / сост. О. С. Белозор, В. М. Греченко-Журавская, О. Е. Козлова, И. И. Меньшиков, Т. С. Пристайко; под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: СПД Охотнік, 2017. 148 с.

Додаткова

1. Касаткин Л. Л., Клобуков Е. В., Лекант П. А. Краткий справочник по современному русскому языку. Москва: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2010.
2. Козлова О. Е. Словообразование современного русского языка. Дніпропетровськ: Нова ідеологія, 2011.
3. Краткая русская грамматика / под ред. Н. Ю. Шведовой и В. В. Лопатина. Москва: 2002.
4. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд., доп. Москва: Большая рос. энцикл., 2002.
5. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва: Астрель–АСТ, 2001.
6. Русская грамматика: в 2-х т. / под. ред. Н. Ю. Шведовой. Москва, 1980.
7. Русский язык: Энциклопедия / под ред. Ю. Н. Караулова. Москва: Дрофа, 1997.
8. Современный русский язык. Анализ языковых единиц / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 44 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10988
9. Современный русский язык. Практикум / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 80 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10989
10. Столярова Л. П., Пристайко Т. С., Попко Л. П. Базовый словарь лингвистических терминов. Киев: Изд-во ГАРККИ, 2003.

До розділу № 4 «Морфологія сучасної російської мови»

Основна

1. Виноградов В. В. Русский язык: Грамматическое учение о слове. Москва, 1972.
2. Козлова О. Е. Современный русский язык. Морфология (глагол, наречие, служебные части речи). Дніпропетровськ: Нова ідеологія, 2010.
3. Козлова О. Е. Современный русский язык. Морфология (именные части речи). Дніпропетровськ: Нова ідеологія, 2009.
4. Русская грамматика: в 2-х т. / под. ред. Н. Ю. Шведовой. Москва, 1980.
5. Селиванова Е. А. Современный русский язык. Морфология: учебник. Черкассы: Издательство Ю. А. Чабаненко, 2013.
6. Современный русский язык / под ред. В. А. Белошапковой. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Азбуковник, 1999. URL: <https://alleng.org/d/rusl/rusl68.htm>
7. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: в 2 ч. / под ред. Е. И. Дибровой. 3-е изд., стер. Москва, 2008.

8. Современный русский язык: Тестовые задания для самостоятельной работы студентов филологических факультетов вузов / сост. О. С. Белозор, В. М. Греченко-Журавская, О. Е. Козлова, И. И. Меньшиков, Т. С. Пристайко; под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: СПД Охотнік, 2017. 148 с.

Додаткова

1. Камынина А. А. Современный русский язык. Морфология. Москва: Изд-во МГУ, 1999. 256 с.
2. Касаткин Л. Л., Клобуков Е. В., Лекант П. А. Краткий справочник по современному русскому языку. Москва: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2010.
3. Краткая русская грамматика / под ред. Н. Ю. Шведовой и В. В. Лопатина. Москва: 2002.
4. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд., доп. Москва: Большая рос. энцикл., 2002.
5. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва: Астрель–АСТ, 2001.
6. Русская грамматика: в 2-х т. / под. ред. Н. Ю. Шведовой. Москва, 1980.
7. Русский язык: Энциклопедия / под ред. Ю. Н. Караулова. Москва: Дрофа, 1997.
8. Современный русский язык. Анализ языковых единиц / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 44 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10988
9. Современный русский язык. Практикум / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 80 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10989
10. Столярова Л. П., Пристайко Т. С., Попко Л. П. Базовый словарь лингвистических терминов. Киев: Изд-во ГАРККИ, 2003.
11. Цыганенко, Г. П. Морфология современного русского языка. Введение. Именные части речи. Донецк: Каштан, 2005. 343 с.

До розділу № 5 «Синтаксис сучасної російської мови»

Основна

1. Бабайцева В. В. Современный русский язык: Синтаксис и пунктуация. Москва, 1979.
2. Беляев Ю. И. Синтаксис современного русского литературного языка: Учеб. пособие. Херсон: ХГУ, 2003.
3. Русская грамматика: в 2-х т. / под. ред. Н. Ю. Шведовой. Москва, 1980.
4. Современный русский язык / под ред. В. А. Белошапковой. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Азбуковник, 1999. URL: <https://alleng.org/d/rus1/rus168.htm>
5. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: в 2 ч. / под ред. Е. И. Дибровой. 3-е изд., стер. Москва, 2008.
6. Современный русский язык: Тестовые задания для самостоятельной работы студентов филологических факультетов вузов / сост. О. С. Белозор, В. М. Греченко-Журавская, О. Е. Козлова,

И. И. Меньшиков, Т. С. Пристайко; под ред. проф. Т. С. Пристайко.
Дніпро: СПД Охотнік, 2017. 148 с.

Додаткова

1. Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка. Москва: Высш. шк., 2003.
2. Касаткин Л. Л., Клобуков Е. В., Лекант П. А. Краткий справочник по современному русскому языку. Москва: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2010.
3. Краткая русская грамматика / под ред. Н. Ю. Шведовой и В. В. Лопатина. Москва: 2002.
4. Лекант П. А. Синтаксис простого предложения в современном русском языке: учеб. пособие. Москва: Высш. шк., 2004.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд., доп. Москва: Большая рос. энцикл., 2002.
6. Меньшиков И. И., Турута И. И. Нестандартные синтаксические связи в современном русском языке: учеб. пособие. Днепропетровск: ДГУ, 1997.
7. Меньшиков И. И. Подчинительные связи слов в современном русском языке: метод. указания. Днепропетровск: ДГУ, 1984.
8. Меньшиков И. И., Турута И. И. Структура предложения в современном русском языке: пособие. Днепропетровск: РИО ДНУ, 2005.
9. Меньшиков И. И. Учебное пособие по курсу «Современный русский язык». Сверхфразовое единство и текст в системе основных синтаксических единиц / И. И. Меньшиков. Днепропетровск: РИО ДНУ, 2012.
10. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва: Астрель–АСТ, 2001.
11. Русский язык: Энциклопедия / под ред. Ю. Н. Караулова. Москва: Дрофа, 1997.
12. Современный русский язык. Анализ языковых единиц / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 44 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10988
13. Современный русский язык. Практикум / под ред. проф. Т. С. Пристайко. Дніпро: Ліра, 2018. 80 с. URL: http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=10989
14. Столярова Л. П., Пристайко Т. С., Попко Л. П. Базовый словарь лингвистических терминов. Киев: Изд-во ГАРККИ, 2003.

До розділу № 6. Історія давньоруської літератури

Обов'язкові тексти:

«Сказание о Борисе и Глебе»

«Повесть временных лет»

«Моление» Даниила Заточника

«Слово о полку Игореве»

Симеон Полоцкий «Рифмологион»

«Повесть о разорении Рязани»
«Задонщина»
Повесть о Фоме и Ереме
Повесть о голом и небогатом человеке

Основна

1. Адрианова-Перетц В. П. Древнерусская литература и фольклор. Ленинград: Наука, 2004. 172с.
2. Библейская энциклопедия. Москва, 1990 (репринт. изд.). URL: <https://azbyka.ru/otechnik/Nikifor/biblejskaja-entsiklopedija/>
3. Гудзий Н.К. История древней русской литературы. Москва: Аспект Пресс, 2005. 453 с.
4. Демкова Н. С. Средневековая русская литература: поэтика, интерпретации, источники. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГУ, 2002. 219 с.
5. История русской литературы X–XVIII веков / под ред. Д.С. Лихачева. Москва, 2005. 485 с.
6. Кусков В. В. История древнерусской литературы. Москва: Изд-во Юрайт, 2014. 336 с.
7. Литература и культура Древней Руси: Словарь-сборник. Москва: Высш. шк., 2004. 336 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/5-06-002874-7/5-06-002874-7.pdf>
8. Лихачев Д. С. Поэтика древнерусской литературы. Москва: Наука, 2001. 360 с. URL: <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/1626/1/philolog-ahp-14.pdf>

Додаткова

1. Лихачев Д. С. Человек в литературе Древней Руси. Москва, 2004. 212 с.
2. Лихачев Д. С., Панченко А. М., Поньрко Н. В. Смех в Древней Руси. Ленинград, 2005. 295 с. URL: http://philologos.narod.ru/smeh/smeh_main.htm.
3. Панченко А. М. Я эмигрировал в Древнюю Русь. Россия: история и культура. Санкт-Петербург: Звезда, 2005. 544с.

До розділу № 7. Історія російської літератури XVIII ст.

Обов'язкові тексти

Повести Петровського часу: «Гісторія о Васи́ліи Кари́отском», «Гісторія о некоем шляхетском сыне».

А. Кантемир. Сатири .

М. Ломоносов «Ода на взятіе Хотина», «Ода на день восшествія на престол Елисаветы Петровны», «Разговор с Анакреоном», «Утренние размышления о божіем величии», «Вечернее размышление...».

А. Сумароков «Хореев», «Синав и Трувор», «Дмитрий-самозванец».

В. Тредиаковский. «Ода торжественная о сдаче города Гданська», «Эпистола от Российской поэзии к Аполлину», «Тилемахида».

В. Майков. «Елисей, или Раздраженный Вакх».

Г. Державин. «Стихи на рождение в Севере порфирородного отрока», «Ключ», «На смерть князя Мещерского», «Фелица», «Изображение Фелицы», «Видение Мурзы», «Евгению. Жизнь Званская», «Памятник», «Лебедь», «Венец бессмертия», «Победа красоты», «Рождении красоты», «Посвящения красоткам».

Д. Фонвизин. «Бригадир», «Недоросль».

Н. Карамзин. «Бедная Лиза», «Наталья, боярская дочь», «Письма русского путешественника», «Истории государства Российского».

А. Радищев. «Путешествие из Петербурга в Москву».

Основна

1. Калашникова О. Л. «Сей род починений пленителен»: о русской прозе XVIII в. Днепропетровск: Новая идеология, 2013.
2. Клейн Й. Пути культурного импорта. Труды по русской литературе XVIII века. Москва: Языки славянской культуры, 2005. 577 с.
3. Лебедева О. Б. История русской литературы XVIII в. Москва: Высш. шк.: Изд. центр «Академия», 2003. 557 с.
4. Минералов Ю. И. История русской литературы XVIII века/ 3-е изд., испр. и доп. Учебник для академического бакалавриата. Москва: Изд-во Юрайт, 2018. 257 с.
5. Ольшевская Л. А., Травников С. Н. История русской литературы XVIII века. Практикум. Москва: Высш. шк., 2004. 359 с.

Додаткова

1. Гречаная Е. П. Литературное взаимовосприятие России и Франции в религиозном контексте эпохи (1797–1825). Москва, 2002.
2. Калашникова О. Л. Русская повесть первой половины XVIII в. Днепропетровск, 1985.
3. Калашникова О. Л. Русский роман 1760–1770 гг. Днепропетровск, 1991.
4. Мстиславская Е. П. Книга стихов в книжной культуре России XVIII в. *Книга: Исследования и материалы*. Москва, 2005. С. 222–244.
5. Орлов П. А. История русской литературы XVIII века. URL: www.infoliolib.info/philol/orlov/orl0.html.
6. Русская литература XVIII века. Библиографический указатель. URL: <http://www.pushkinskiydom.ru/Default.aspx?tabid=2322>.
7. Топоров В. Н. «Бедная Лиза» Карамзина. Опыт прочтения. Москва, 2006.
8. Шенле А. Подлинность и вымысел в авторском самосознании русской литературы путешествий 1790–1840. Санкт-Петербург, 2004.

До розділу № 8. Історія російської літератури XIX ст.

Обов'язкові тексти

В.А. Жуковский. «Сельское кладбище», «Вечер», «Людмила», «Светлана», «Эолова арфа» и др. А.С. Грибоедов. «Горе от ума».

А.С. Пушкин. «Вольность», «Деревня», «Кинжал», «Стансы», «Поэт», «Пророк», «Пора, мой друг, пора...» и др. «Южные поэмы» («Кавказский пленник», «Бахчисарайский фонтан», «Братья-разбойники», «Цыганы»). «Евгений Онегин». «Борис Годунов». «Повести Белкина». «Пиковая дама». «Капитанская дочка» и др.

М.Ю. Лермонтов. «Предсказание», «Желание», «Парус», «Смерть поэта», «Поэт», «Пророк», «И скучно, и грустно», «Выхожу один я на дорогу» и др. «Мцыри». «Маскарад» «Демон». «Песня про купца Калашникова». «Герой нашего времени».

Н.В. Гоголь. «Вечера на хуторе близ Диканьки». «Миргород». «Петербургские повести». «Ревизор». «Мертвые души».

Ф.И. Тютчев. «Как океан объемлет шар земной», «Цицерон», «Весенняя гроза», «О чем ты воешь, ветр ночной?», «Есть в осени первоначальной» и др.

А.А. Фет. «Из тонких линий идеала», «На стоге сена ночью южной», «Только в мире и есть», «Ничтожество» и др.

Н.А. Некрасов. «Размышления у парадного подъезда», «Памяти Добролюбова», «Кому на Руси жить хорошо», «Тройка».

Ф. Достоевский. «Преступление и наказание», «Бесы».

А. Чехов. «Вишневый сад», «Палата № 6», «Три сестры», «Человек в футляре», «Ионыч»

М.Е. Салтыков-Щедрин. «История одного города», «Сказки».

И.С. Тургенев. «Дворянское гнездо», «Отцы и дети», «Рудин».

Л. Н. Толстой. «Война и мир», «Анна Каренина».

Основна

1. Кулешов В. И. История русской литературы XIX века: учеб. пособие для вузов. Москва: Академический Проект, Фонд «Мир», 2016. 796 с. URL: <http://www.iprbookshop.ru/60026.html>.
2. Минералов Ю. И. История русской литературы. 1800-1830-е годы: учебник для академического бакалавриата. 3-е изд., исп. идоп. Москва: Юрайт, 2018. 340 с. URL: <https://biblio-online.ru/book/>
3. Руднев В. Н. Русская литература XIX века. А. С. Грибоедов, А. С. Пушкин, М. Ю. Лермонтов, Н. В. Гоголь: курс лекций. Москва: Российский новый университет, 2012. 176 с. URL: <http://www.iprbookshop.ru/21312.html>.
4. Фортунатов Н. М., Уртминцева М. Г., Юхнова И. С. История русской литературы первой трети XIX века: учеб. для академического бакалавриата. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2018. 207 с. URL: <https://urait.ru/bcode/425364>; https://stud.com.ua/38241/literatura/istoriya_rosiyskoyi_literaturi_xix_stolittya.
5. Чижевський Д. І. Історія російської літератури XIX століття. Романтизм. Київ: Академія, 2009. 216 с.

Додаткова

1. Бушканец Л. Е. «Он между нами жил...». А. П. Чехов и русское общество конца XIX – начала XX века: монография; науч. ред. Р.Б. Ахметшин. Казань: Казанский университет, 2012. 756 с. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=444188>.
2. Заламбани М. Институт брака в творчестве Л. Н. Толстого. «Семейное счастье». «Анна Каренина». «Крейцера соната»: монография; пер. с итал. К. Ландой; 2-е изд. (эл.). Москва: Российский государственный гуманитарный университет, 2019. 275 с. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=571370>.
3. История русской литературы XIX века. 70–90-е годы: учебник / под ред. В. Н. Аношкиной, Л. Д. Громовой, В. Б. Катаева. Москва: Изд-во МГУ, 2001. 800 с.
4. История русской литературы XIX века. В 3-х частях. Ред. Коровин В.И. Москва: 2005; Ч. 1. – 480 с.; Ч. 2. – 528 с.; Ч. 3 – 543 с. URL: <https://alleng.org/d/lit/lit136.htm>.
5. История русской литературы XI–XIX веков: Уч. пос. для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений: в 2 ч. / под ред. Л.Д. Громовой, А.С. Курилова. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. Ч. 2. 224 с.
6. Лифшиц М. Очерки русской культуры. Москва: Академический проект. Культура. 2015. 752 с.
7. Ремизов В. Б. Толстой и Достоевский. Братья по совести. Москва: Проспект, 2016. 650 с.
8. Роговер Е. С. Русская литература второй половины XIX века: уч. пос. Санкт-Петербург, Москва: САГА: ФОРУМ, 2004. 352 с.
9. Русская литература XIX века 1880–1890.: Уч. пос. Москва, 2017.
10. Саяпова А. М. Диалог творческого сознания А. А. Фета с Востоком (Фет и Хафиз): монография. 2-е изд., стер. Москва: Флинта, 2016. 167 с. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=57573>.
11. Сиповский В. В. История русской словесности: монография. Москва: Директ-Медиа, 2015. Вып. 1. История новой русской литературы XIX столетия. Ч. 3. 653 с. URL: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=426794>.
12. Старыгина Н. Н. Русский роман в ситуации философско-религиозной полемики 1860–1870-х годов. Москва, 2003.

До розділу № 9. Історія російської літератури кінця XIX – початку XX ст.

Обов'язкові тексти

А. М. Горький. «Песня о Буревестнике», «Песня о Соколе», «Челкаш», «На дне»; «Старуха Изергиль», «Макар Чудра».

А. Ахматова «Реквием», «Северные элегии».

А. Блок. «Стихи о Прекрасной Даме», «Двенадцать», «Балаганчик», «Роза и Крест», «О доблести, о подвигах, о славе...», «Вхожу я в темные храмы...».

И. А. Бунин. «Господин из Сан-Франциско»; «Темные аллеи». «Жизнь Арсеньева».

С. Есенин. «Сорокоуст, «Несказанное, синее, нежное...»

Основна

1. Воскресенская М. А. Символизм как мировосприятие серебряного века: Социокультурные факторы формирования общественного сознания российской культурной элиты XIX–XX веков. Томск, 2003.
2. Зайцев В. А., Герасименко А. П. История русской литературы второй половины XX века: учеб. пособие. – Москва: ИЦ «Академия», 2011.
3. История русской литературы XX века: в 4-х кн.; учеб. пособие / Алексеева Л. Ф., Биккулова И. А., Щелокова Л. И. и др.; под ред. Л. Ф. Алексеевой. Москва: Высш. шк., 2005–2008.
4. Келдыш В. А. История русской литературы конца XIX – начала XX века: в 2 т.: учеб. пособие / под ред. В.А. Келдыша. 2-е изд., стер. Т.1: Е. А. Дьякова, В. Б. Катаев, В. А. Келдыш и др.; Т. 2. Москва, 2009.
5. Критика русского символизма: В 2 кн. / Вступ. ст., сост. Н.А.Богомолова. Москва, 2002.
6. Лекманов О. А. Книга об акмеизме и другие работы. Томск, 2000.
7. Пайман А. История русского символизма / пер. с англ. Москва, 2000.
8. Русская литература рубежа веков (1890-е – начало 1920-х годов). В 2-х кн. Отв. ред. В. А. Келдыш.
9. Русский авангард 1910–1920-х гг. в европейском контексте. Москва, 2000.
10. Смирнова Л. А. Русская литература конца XIX – начала XX века. Москва, 1993. 2-е изд. Москва, 2001.
11. Соколов А. Г. История русской литературы конца XIX – начала XX века. Изд.4-е, доп. и перераб. Москва, 2000.

Додаткова

1. Анна Ахматова: Pro et contra / сост., вступ. ст. С. В. Коваленко. Санкт-Петербург, 2002.
2. Баскер М. Ранний Гумилев: путь к акмеизму. Санкт-Петербург, 2000.
3. История русской литературы: XX век. Серебряный век / под ред. В. Страда, Ж. Нива, Е. Эткинда. Москва, 1995.
4. Лавров А. В. Этюды о Блоке. Москва, 2001.
5. Лейдерман Н. Л. Современная русская литература. В 3 т. Москва, 2001.
6. Лейдерман Н. Л. Липовецкий М. Н. Русская литература XX века (1950–1990-е годы): в 2 т: учеб. пособие. 5 изд. стер. Т. 1: 1953–1968, Т.2: 1968–1990. Москва: ИЦ Академия, 2011.
7. Русская драматургия XX века: хрестоматия / под ред. Л. П. Кременцова, И. А. Канунниковой. Москва, 2010.
8. Русская литература XX века в зеркале критики: Хрестоматия. Москва-Санкт-Петербург: Academia, 2003.

9. Русская литература XX века: Школы, направления, методы творческой работы. учебник / В. Н. Альфонсов, В. Е. Васильев и др.; под ред. С.И. Тиминой. Санкт-Петербург: Logos; Москва: Высш. шк., 2002. 586 с.
10. Русская литература XX – начала XXI века: В 2 т.: учеб. пособие / под ред. Л. П. Кременцова. Т. 1: 1917–1940-е годы / Л. П. Кременцов, Л. Ф. Алексеева, Т. М. Колядич и др. Москва, 2011.
11. Русская литература XX – начала XXI века: в 2 т.: учеб. пособие / под ред. Л. П. Кременцова. Т.2: 1950–2000-е годы / Л. П. Кременцов, Л. Ф. Алексеева, М. В. Колядич и др. Москва, 2002.
12. Скоропанова И. С. Русская постмодернистская литература: уч. пособ. 5-е изд. Москва: Флинта, Наука, 2004. 608 с.
13. Смирнова Л. А. Русская литература конца 19 – начала 20 вв. Москва: Лаком-книга, 2001.
14. Соколов А. Г. История русской литературы конца XIX – начала XX века. Изд.4-е, доп. и перераб. Москва: Высш. шк., 2006.

До розділу № 10. Історія російської літератури XX – XXI ст.

Обов'язкові тексти

- М. Шолохов. «Тихий Дон», «Судьба человека».
- Е. Замятин. «Мы».
- М. Зощенко. «Сентиментальные повести».
- В. Шукшин. «Чудик», «Микроскоп», «Срезал».
- А. Твардовский. «Василий Теркин», «По праву памяти».
- А. Платонов. «Котлован», «Ювенильное море», «Джан».
- М.А. Булгаков. «Мастер и Маргарита».
- И. Бродский. «Не выходи из комнаты, не совершай ошибку», «Postscriptum», «Пилигримы».
- В. Высоцкий. Стихи
- Е. Евтушенко. «Поэт в России – больше чем поэт»
- Б. Ахмадулина. Стихи.
- А. Вознесенский. Стихи.
- В. Пелевин. «Чапаев и Пустота»; «Жизнь насекомых».
- О. Ермаков. «Знак зверя».
- В. Маканин. «Стол, покрытый сукном и с графином посередине», «Кавказский пленный».
- Л. Петрушевская. «Новые Робинзоны», «Время ночь».
- Т. Толстая. «Кысь».
- Л. Улицкая. «Казус Кукоцкого».
- В. Быков. «Альпийская баллада»
- Б. Васильев. «А зори здесь тихие».

Основна

1. Буслакова Т. П. Литература русского зарубежья: Курс лекций. М., 2003.

2. Голубков М. М. Русская литература XX века. После раскола: Учеб. пособие для вузов по направлению «Филология». М., 2001.
3. Зайцев В. А., Герасименко А. П. История русской литературы второй половины XX века: учеб. пособие. – Москва: ИЦ «Академия», 2011.
4. История русской литературы XX века: Учеб. пособие для вузов: В 4 кн. / Под ред. Л.Ф. Алексеевой. М., 2005. Кн. 1 (1910–1930-е гг.).
5. Кременцов Л. П., Алексеева Л. Ф., Колядич Т. М. Русская литература XX в.: В 2 т. Т. I. 1920-1930-е годы / Под ред. Л. П. Кременцова. М., 2002.
6. Лейдерман Н. Л., Липовецкий М. Н. Современная русская литература: В 2 т. М., 2003.
7. Лейдерман Н. Л. С веком наравне. Русская литературная классика в советскую эпоху: Монографические очерки. СПб., 2005.
8. Мусатов В. В. История русской литературы первой половины XX века (Советский период): Учеб. пособие. М., 2001.
9. Нефагина Г. Л. Русская проза второй половины 80-х – начала 90-х годов XX века. Минск, 1998.
10. Русская литература XX века: закономерности исторического развития. Екатеринбург, 2005. Кн. 11: Новые художественные стратегии.
11. Черняк М. А. Современная русская литература. СПб.; М., 2004.

Додаткова

1. Лейдерман Н. Л. Современная русская литература. В 3 т. Москва, 2001.
2. Лейдерман Н. Л. Липовецкий М. Н. Русская литература XX века (1950–1990-е годы): в 2 т: учеб. пособие. 5 изд. стер. Т. 1: 1953–1968, Т.2: 1968–1990. Москва: ИЦ Академия, 2011.
3. Русская драматургия XX века: хрестоматия / под ред. Л. П. Кременцова, И. А. Канунниковой. Москва, 2010.
4. Русская литература XX века в зеркале критики: Хрестоматия. Москва-Санкт-Петербург: Academia, 2003.
5. Русская литература XX века: Школы, направления, методы творческой работы. учебник / В. Н. Альфонсов, В. Е. Васильев и др.; под ред. С.И. Тиминой. Санкт-Петербург: Logos; Москва: Высш. шк., 2002. 586 с.
6. Русская литература XX – начала XXI века: В 2 т.: учеб. пособие / под ред. Л. П. Кременцова. Т. 1: 1917–1940-е годы / Л. П. Кременцов, Л. Ф. Алексеева, Т. М. Колядич и др. Москва, 2011.
7. Скоропанова И. С. Русская постмодернистская литература: уч. пособ. 5-е изд. Москва: Флинта, Наука, 2004. 608 с.

4. СТАНДАРТНА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Кожний екзаменаційний білет атестаційного екзамену містить 50 тестових завдань (25 з сучасної російської мови і 25 з історії російської літератури), зміст яких стає відомим здобувачу лише під час отримання варіанта випробування. Усі питання складені у формі обрання однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих, проти якої здобувач має

зробити відповідну позначку. Оцінка за відповідь на кожне запитання варіанта атестаційного екзамену може набувати одного з двох значень:

максимального значення 2 балів у випадку правильної відповіді,
мінімального значення 0 балів у випадку неправильної відповіді.

Розподіл питань у кожному варіанті:

• за формою завдань:

№ з/п	Форма завдання	Максимальна кількість балів, яку можна отримати за одне завдання	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за весь іспит
1	Питання на обрання правильної відповіді	2	2×50 = 100

• за темами навчальних дисциплін:

база містить тестові завдання з 2 навчальних дисциплін (по 5 розділів у кожній). Із кожного розділу обирається по п'ять тестових завдань, разом одиниць у варіанті 50.

№ з/п	Зміст питання	Кількість одиниць у варіанті
1	Фонетика сучасної російської мови	5
2	Лексикологія сучасної російської мови	5
3	Словотвір сучасної російської мови	5
4	Морфологія сучасної російської мови	5
5	Синтаксис сучасної російської мови	5
6	Історія давньоруської літератури	5
7	Історія російської літератури XVIII ст.	5
8	Історія російської літератури XIX ст.	5
9	Історія російської літератури кінця XIX – початку XX ст.	5
10	Історія російської літератури XX – XXI ст.	5
	Усього	50

Зав. каф. загального мовознавства
та слов'янознавства

Наталя ДЬЯЧОК